

PHỤ LỤC

Giới thiệu một số mô hình tiêu biểu trong xây dựng môi trường văn hoá cơ sở

*(Kèm theo Công văn số 20/VHCS-NSVH ngày 10 tháng 01 năm 2023
của Cục Văn hoá cơ sở)*

1. Nhóm mô hình về bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa vật thể, phi vật thể góp phần giữ gìn bản sắc văn hóa, thúc đẩy phát triển kinh tế du lịch địa phương, vùng, miền

1.1. Mô hình “Bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa nghề làng tranh dân gian Đông Hồ” tại thôn Đông Khê, xã Song Hồ, huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh với phương thức huy động xã hội hoá để bảo tồn nghề làm tranh Đông Hồ, tổ chức trưng bày sản phẩm, lập hồ sơ đề trình đưa vào danh sách di sản văn hóa phi vật thể cần bảo vệ khẩn cấp.

1.2. Mô hình Câu lạc bộ “Văn hóa truyền thống của người Jrai tại xã Ia Rmok” tại xã Ia Rmok, huyện Krông Pa, tỉnh Gia Lai nhằm phát huy vốn quý từ các nghệ nhân nắm giữ văn hóa, văn nghệ dân gian của đồng bào dân tộc Jrai, xây dựng mô hình điểm Câu lạc bộ sinh hoạt văn hóa tại địa phương; lựa chọn các loại hình văn hóa, nghệ thuật trình diễn dân gian truyền thống có nguy cơ mai một cao để tiến hành bảo tồn và phát huy trong cộng đồng.

1.3. Đề án “Bảo tồn, phát huy giá trị dân ca, dân vũ, dân nhạc của các dân tộc thiểu số gắn với phát triển du lịch giai đoạn 2021-2030” tại tỉnh Yên Bái.

1.4. Khôi phục, bảo tồn trang phục dân tộc La Chí tại xã Nậm Khánh, huyện Bắc Hà, tỉnh Lào Cai.

2. Nhóm mô hình về đổi mới, nâng cao hiệu quả hoạt động của thiết chế văn hóa, thể thao cơ sở

2.1. Xây dựng “Làng văn hoá kiểu mẫu” tại tỉnh Vĩnh phúc.

2.2. Xây dựng đời sống văn hoá tại cơ sở thông qua việc đầu tư và phát triển đồng bộ các mô hình: Câu lạc bộ gia đình hạnh phúc, làng, thôn, ấp, bản, tổ dân phố hạnh phúc; Câu lạc bộ về hoạt động văn hóa văn nghệ, khiêu vũ thể thao, dân vũ thể thao; tổ chức Hội diễn Nghệ thuật quần chúng - Trình diễn trang phục các dân tộc; mô hình "Đổi mới các phương thức tổ chức biểu diễn nghệ thuật chuyên nghiệp và văn nghệ quần chúng phục vụ nhiệm vụ chính trị, phục vụ nhân dân”; phát triển các câu lạc bộ sở thích theo nhu cầu, nguyện vọng của nhân dân... tại tỉnh Yên Bái.

2.3. Đổi mới phương thức tổ chức các hoạt động văn hóa văn nghệ phục vụ nhân dân thông qua hình thức tuyên truyền trên các ứng dụng Facebook, Zalo, Youtube, phương tiện điện tử và các kênh thông tin đại chúng; xây dựng

các sản phẩm truyền thông (Video, Audio) dưới dạng Bản tin, Thông báo, Chuyên mục, Chương trình biểu diễn nghệ thuật,... phục vụ Chiếu bóng lưu động, trên các ứng dụng mạng, các phương tiện điện tử, phương tiện truyền thông đại chúng tại tỉnh Bến Tre.

2.4. Xây dựng Hệ thống thuyết minh tự động qua ứng dụng quét mã QR và Hệ thống thuyết minh tự động cầm tay tại Khu di tích Xẻo Quít, tỉnh Đồng Tháp được thực hiện thông qua video hình ảnh và lời giới thiệu của nhân viên thuyết minh, kết hợp hình ảnh các điểm di tích, hiện vật trưng bày và không gian cảnh quan di tích một cách chân thực, sinh động, tích hợp vào phần mềm và thiết bị tự động. Tại mỗi điểm tham quan của khu di tích sẽ cung cấp 1 mã Qr code phục vụ thuyết minh tự động cho du khách. Qua đó, góp phần thu hút khách tham quan, đáp ứng tốt nhu cầu tìm hiểu lịch sử Khu di tích Xẻo Quít của du khách. Tỉnh Đồng Tháp đã đổi mới phương thức tổ chức các hoạt động văn hóa văn nghệ phục vụ nhân dân như: thực hiện ngân hàng tranh cổ động tuyên truyền các ngày lễ lớn, sự kiện chính trị trọng đại hàng năm; duy trì hình thức tuyên truyền lưu động kết hợp với chiếu phim và triển lãm ảnh được thực hiện hiệu quả; tiếp tục việc ứng dụng các thành tựu khoa học kỹ thuật vào đổi mới hình thức hoạt động văn hóa nghệ thuật từ quay hình, dàn dựng clip, đến tổ chức các cuộc thi hát online, sinh hoạt câu lạc bộ online.

3. Nhóm mô hình về đẩy mạnh và phát triển hoạt động văn hóa văn nghệ và thể dục thể thao

3.1. Mô hình Xây dựng câu lạc bộ văn nghệ phục vụ phát triển du lịch tại xã Mùòng Bo, thị xã Sa Pa, tỉnh Lào Cai

3.2. Mô hình Câu lạc bộ Đờn ca tài tử tại tỉnh Tiền Giang, Long An.

3.3. Hội thi “Trưởng thôn thân thiện” tại Thủ đô Hà Nội được tổ chức từ cơ sở, lựa chọn đại diện dự thi theo từng cấp và chung kết tại thành phố.

3.4. Liên hoan các Câu lạc bộ Nghệ thuật truyền thống không chuyên; Liên hoan hát Xẩm tỉnh Ninh Bình.... được tổ chức thường niên tại Nhà văn hóa của các xã, phường để thu hút đông đảo nhân dân, tạo được sân chơi cho các hạt nhân văn nghệ, những người yêu thích nghệ thuật truyền thống, qua đó góp phần bảo tồn, phát huy giá trị nghệ thuật truyền thống của dân tộc, đáp ứng nhu cầu sinh hoạt, hưởng thụ văn hóa của người dân.

3.5. Tổ chức thi công Bích họa đường phố tại tuyến đường Nguyễn Công Trứ, thành phố Buôn Ma Thuột, tỉnh Đắk Lắk; Liên hoan Tuyên truyền Lưu động toàn tỉnh...

3.6. Tổ chức Chương trình “Cồng chiêng cuối tuần-Thưởng thức và trải nghiệm”, CLB “Múa xoang và đánh Cồng chiêng” của các làng Dôch 1, Kép 1,2, xã Ia Kreng, xã Ia Mơ Nông... tại tỉnh Gia Lai.

4. Nhóm mô hình về xây dựng các bộ quy tắc ứng xử nhằm từng bước xây dựng, hình thành giá trị, chuẩn mực văn hoá

4.1. Triển khai các bộ quy tắc ứng xử tại các địa phương, cơ quan, doanh nghiệp; “Bộ tiêu chí ứng xử trong gia đình” trên địa bàn toàn quốc;

4.2. Mô hình “Xứ đạo - Gia đình văn hóa” trên địa bàn xã Nga Liên, huyện Nga Sơn, tỉnh Thanh Hóa Nga Liên, mô hình được triển khai thực hiện hiệu quả dưới sự lãnh đạo của Đảng, điều hành của chính quyền, sự phối hợp của Mặt trận Tổ quốc, các thành viên của Mặt trận và các ngành chức năng, sự thống nhất đồng thuận giữa chính quyền địa phương với Linh mục và Hội đồng giáo xứ; phát huy được vai trò tích cực của Hội đồng giáo xứ, huy động được đông đảo quần chúng giáo dân tích cực tham gia Phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”, chung tay xây dựng nông thôn mới... trong vùng đồng bào có đạo Thiên chúa với phương châm “Sống tốt đời, đẹp đạo”. Hoạt động của mô hình này đã góp phần tăng cường đoàn kết, thống nhất trong Nhân dân, góp phần thực hiện thắng lợi các nhiệm vụ chính trị của địa phương.

4.3. Một số mô hình về an ninh trật tự như: Mô hình giáo xứ Lạc Viên Bình Yên, tỉnh Lâm Đồng không có tội phạm được triển khai trên địa bàn 02 thôn Lạc Viên A và Lạc Viên B, xã Lạc Xuân, huyện Đơn Dương. Mô hình cụ thể chiến binh tự quản an ninh trật tự được triển khai trên địa bàn 02 tổ dân phố Nghĩa Lập 3 và tổ dân phố Thanh Hòa, thị trấn Thanh Mỹ. Câu lạc bộ không giới hạn thành viên tham gia, Ban chủ nhiệm gồm 3 thành viên chính chịu trách nhiệm điều hành chung, có quy chế phân công cụ thể. Việc xây dựng và triển khai mô hình an ninh trật tự nhằm nêu cao và phát huy vai trò gương mẫu của hội viên, nhân dân trong nhiệm vụ đấu tranh phòng chống, tố giác tội phạm, xây dựng quê hương, thôn xóm an toàn về an ninh, đảm bảo trật tự xã hội, góp phần thực hiện tốt Phong trào “Toàn dân bảo vệ an ninh tổ quốc”.

4.4. Tỉnh Quảng Trị phát triển các câu lạc bộ dân ca, dân vũ; mô hình “Tiếng kèn an ninh”; phòng, chống bạo lực gia đình; nói không với ma túy và không có con em vi phạm pháp luật; xây dựng gia đình phát triển bền vững... đều do nhân dân thảo luận, tự nguyện thành lập, tổ chức hoạt động trên cơ sở tự giác của các thành viên, cộng đồng dân cư với nội dung về văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao, xây dựng gia đình văn hóa, hạnh phúc, phòng, chống bạo lực gia đình...

5. Nhóm mô hình về vận động tuyên truyền thay đổi, xóa bỏ những tập tục không phù hợp, tập tục lạc hậu; thực hiện nếp sống văn minh trong việc cưới, việc tang

5.1. Tỉnh Bình Thuận triển khai các loại hình Câu lạc bộ truyền thông vận động: Xây dựng đường giao thông nông thôn; Địa chỉ tin cậy ở cộng đồng; mô hình bảo vệ môi trường sáng, xanh, sạch đẹp; Khu dân cư không có ma túy; Ánh

sáng an ninh; Nông dân sản xuất, kinh doanh giỏi, Phụ nữ tích cực học tập, lao động sáng tạo, xây dựng gia đình hạnh phúc; Chiến dịch thanh niên tình nguyện, CLB liên thế hệ giúp nhau làm kinh tế; Người cao tuổi nêu gương sáng; Câu lạc bộ Ông bà, cha mẹ mẫu mực, con cháu hiếu thảo; Câu lạc bộ Gia đình văn hóa; Câu lạc bộ không sinh con thứ 3; Phụ nữ giúp nhau xoá đói giảm nghèo, giỏi việc nước đảm việc nhà...

5.2. Mô hình “Duy trì và phát huy nếp sống văn minh trong việc tang” tại thôn Phú Mỹ, xã Đình Tổ, huyện Thuận Thành, tỉnh Bắc Ninh. Tập trung đẩy mạnh công tác tuyên truyền các chủ trương, Nghị quyết, quy định của Đảng và Nhà nước về thực hiện nếp sống văn minh nhất là trong việc cưới, việc tang, lễ hội. Đưa nội dung thực hiện nếp sống văn minh vào các cuộc họp của thôn để nhân dân cùng tham gia, bàn bạc và đưa vào các quy ước, hương ước của thôn. Tạo sự đồng thuận từ cấp ủy Đảng, chính quyền đến nhân dân trong thôn, nhất là sự ủng hộ của những người cao tuổi trong các dòng họ của thôn. Các đồng chí Bí thư Chi bộ, Trưởng thôn, Ban công tác Mặt trận và các ngành, đoàn thể trong thôn đã đến tận gia đình tuyên truyền, vận động việc thực hiện nếp sống văn minh trong việc tang nhất là lợi ích của việc hỏa táng người chết. Tổ chức quy hoạch, bố trí khắc phục những tồn tại của nghĩa trang nhân dân đã có từ xa xưa chưa theo quy định và quy hoạch. Thực hiện nếp sống văn minh, các đám tang trong thôn không mời phường kèn mà dùng băng nhạc hiệu để mở trong đám tang; không rải vàng mã trên đường trong các đám tang gây ảnh hưởng môi trường; không làm cỗ, mời khách ăn uống tràn lan trong các đám tang...

5.3. Mô hình thực hiện nếp sống văn minh trong việc tang tại thôn Vĩnh Xuân, xã Hòa Tân Đông, thị xã Đông Hòa, tỉnh Phú Yên nhằm xây dựng các quy định văn minh trong việc tổ chức lễ tang như: khi gia đình có người chết, không để thi hài quá 48 giờ; không mở nhạc lễ, tụng kinh cầu siêu trước 5 giờ sáng và sau 22 giờ tối; không tổ chức đãi tiệc linh đình mà chỉ thực hiện trong nội bộ gia đình, thân tộc và phải đảm bảo vệ sinh an toàn thực phẩm; không rải vàng mã trên các tuyến đường khi đưa tang mà thay vào đó là dùng cánh hoa vạn thọ, hay hoa cúc để rải trên đường đưa tang. Trong những năm qua, mô hình này đã được thực hiện và nhân rộng khắp 06/06 thôn của xã Hòa Tân Đông và đang tiếp tục nhân rộng sang các xã khác trên địa bàn thị xã Đông Hòa, mô hình luôn nhận được sự đồng tình, ủng hộ, hưởng ứng của các cấp chính quyền và người dân.

5.4. Thực hiện nếp sống văn minh trong việc cưới tại tỉnh Bắc Giang đã nhận được sự đăng ký xây dựng mô hình của 26 địa phương trên địa bàn tỉnh về triển khai mô hình điểm thực hiện nếp sống văn minh, tiết kiệm trong đám cưới của đồng bào dân tộc Dao (thị trấn Tây Yên Tử, Sơn Động); mô hình điểm trao giấy chứng nhận đăng ký kết hôn tại Cẩm Lý, Tam Dị, Bảo Sơn (Lục Nam); mô hình cưới văn minh, tiết kiệm với số lượng khách mời giới hạn từ 50 đến 60 mâm cỗ, tiệc cưới chỉ diễn ra trong một buổi, đảm bảo nhanh gọn và thường tổ

chức vào các ngày thứ bảy hoặc chủ nhật tại xã Hùng Sơn, Thái Sơn, Đoan Bái, thị trấn Thắng (Hiệp Hòa); mô hình cưới, tang văn minh, tiết kiệm tại xã An Hà, Nghĩa Hưng, Đại Lâm (Lạng Giang), phường Trần Nguyên Hãn, xã Tân Tiến (thành phố Bắc Giang)...

5.5. Mô hình xây dựng nếp sống văn minh trong việc tang tại xã Bình Thạnh, huyện Đức Trọng, tỉnh Lâm Đồng được thực hiện từ năm 2012, xã đã xây dựng mô hình tự giúp nhau: trong đám tang không phúng viếng và không dùng vòng hoa, mỗi người dân từ 18 tuổi trở lên góp 3.000 đồng để giúp gia đình có người qua đời; trong đám tang hạn chế sử dụng thuốc lá và không mở nhạc ồn ào, không rải vàng mã trên đường đưa tang, mô hình này đang dần được phát huy và nhân rộng tại các địa phương khác trong toàn huyện.

6. Mô hình phát triển phong trào khuyến học, khuyến tài

Phong trào khuyến học Thôn Vọng Nguyệt, xã Tam Giang, huyện Yên Phong, tỉnh Bắc Ninh. Vọng Nguyệt là ngôi làng cổ mang đặc trưng của vùng đồng bằng Bắc bộ, là địa phương giàu truyền thống hiếu học, từ năm 1995, Ban khuyến học đã được thành lập và hoạt động rất hiệu quả. Theo các mục tiêu chung của công tác khuyến học, Ban khuyến học thôn Vọng Nguyệt luôn quan tâm phát triển số lượng hội viên, làm nòng cốt đẩy mạnh phong trào thi đua xây dựng các gia đình hiếu học và dòng họ hiếu học. Đất Vọng Nguyệt xưa có 10 dòng họ trong đó nổi tiếng nhất là dòng họ Ngô lệnh tộc hiện nay vẫn phát huy tốt truyền thống khoa bảng. Thời nay thôn có thêm 4 dòng họ mới. Cả 14 dòng họ đều thi đua học tập lẫn nhau tạo thành phong trào sâu rộng, điểm sáng của xã, huyện và tỉnh về phong trào khuyến học khuyến tài và xây dựng xã hội học tập.

7. Nhóm mô hình về xây dựng các Câu lạc bộ sở thích

Các loại hình Câu lạc bộ sở thích: đàn ca tài tử, hát với nhau, hát chèo dưỡng sinh, sáng tác thơ, cầu lông, bóng đá, chạy marathon, bóng chuyền hơi, cờ tướng, Thư pháp Chữ Việt, Hát với yêu thương, Tình khúc vượt thời gian, Tiếng hát mãi xanh, Nhóm múa Phù Sa, Nhóm ca Sắc Việt, hát then đàn tính, lân sư rồng, bi sắt, võ cổ truyền, khiêu vũ thể thao; dân vũ thể thao ... được triển khai ở hầu khắp các tỉnh, thành phố với sự tham gia của đông đảo nhân dân, tạo sự vui tươi, phấn khởi, nếp sống lành mạnh, văn minh góp phần xây dựng môi trường văn hoá ở cơ sở./.